

DEMOCRATISCHE PARTIJ, later ALGEMEENE DEMOCRATISCHE UNIE, later (NATIONAAL RADICAAL VERBOND) ALGEMEEN BELANG

Met de **Democratische Partij** (DP) trachtte J.E. Heeres, oud-voorzitter van de Liberale Unie, tegenstanders van het opgaan van de Unioliberalen in de Vrijheidsbond een politiek onderdak te geven. Noch de Democratische Partij noch haar opvolgers de **Algemeene Democratische Unie** (ADU), het Algemeen Democratisch Verbond en het Nationaal Radicaal Verbond Algemeen Belang zijn erin geslaagd om een zetel in de Tweede Kamer te verkrijgen.

De oprichting van de Democratische Partij hield verband met de vorming van de Vrijheidsbond in april 1921. Als voorzitter van de Liberale Unie had Heeres in de voorgaande jaren geijverd voor een fusie van de Unioliberalen met de links-liberale Vrijzinnig Democratische Bond (VDB). De vrijzinnig-democraten wilden echter van geen fusie weten en wezen de Unieliberales avances zowel in 1917 als in 1919 van de hand. Zeer tegen de zin van Heeres besloot de Liberale Unie daarop de blik te richten op de meer behoudende liberale partijen, de Bond van Vrije Liberalen en de **Economische Bond**. Heeres besloot de door hem gevreesde fusie niet af te wachten en stapte op 13 juli 1920 op als voorzitter van de Liberale Unie. Ruim een jaar later, op 13 november 1921, werd op initiatief van Heeres de Democratische Partij opgericht. Behalve uit andere vooruitstrevende Unieliberales dissidenten bestond het oprichtingscomité voorts uit personen rondom het blad *Vrije Arbeid* van de Groningse VDB-dissident Romke de Waard en uit leden van de radicaal antimilitaristische Vredeskring van Nederland, waaronder de bekende ontwapeningsgeneraal G.J.W. Koolemans Beijnen.

Korte tijd na haar oprichting bracht de Democratische Partij een beginselverklaring uit, waarin de partij zich presenteerde als het politieke verzamelpunt van alle democratisch gezinde Nederlanders van verschillende godsdienstige richting. De onzuivere politieke scheidslijn 'voor zoover deze nog wordt beheerscht door de zg anti-these' moest doorbroken worden en het Nederlandse politieke bestel diende volgens de dichotomie democratisch-conservatief georganiseerd te worden, aldus Heeres c.s. Op meer korte termijn had de partij een aantal concretere eisen zoals de regeling van medezeggenschap van werknemers, een volledige wettelijke gelijkstelling van man en vrouw en zelfbestuur in Nederlands-Indië. Ook de invloed van de antimilitaristen was merkbaar: de Democratische Partij eiste een algehele ontwapening, allereerst op nationaal, maar op termijn ook op internationaal niveau. Ander prominent programmapunt was de invoering van het staatspensioen: een punt waarmee de partij de sympathie kreeg van de Bond van Staatspensionneering.

Het bestaansrecht van de partij werd al spoedig na haar oprichting betwijfeld, vooral vanuit de kringen van de VDB. Het programma van de Democratische Partij verschilde volgens de vrijzinnig-democraten weinig van dat van de eigen partij. Heeres c.s. achtten de VDB echter niet consequent genoeg in haar antimilitarisme en in haar streven naar een doorbraak van de antithese en zij wensten dan ook niet in te gaan op voorstellen tot een fusie van beide partijen. Wel ging de Democratische Partij in 1924 een fusie aan met de **Algemeene Nederlandsche Vrouwen-Organisatie** (ANVO). Onder invloed van de ex-ANVO-leden kwam de eis van gelijkstelling van man en vrouw nog prominenter op de voorgrond.

Op de kiezers maakte de principiële houding van Heeres weinig indruk. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1922 bleef de partij met 9209 stemmen (0.31%) ruim onder de kiesdrempel. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1925 bleek het stemmental slechts licht gestegen tot 11.102 stemmen (0.36%), wederom te weinig voor een zetel. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1929 verloor de partij, ondanks de steun van het vrijzinnige dagblad *De Avondpost*, een deel van haar aanhang: 9132 stemmen (0.27%).

In de Provinciale Staten van Groningen (dankzij Romke de Waard een klein bolwerk van de partij) en Gelderland had de DP wel korte tijd een vertegenwoordiger, terwijl de partij ook in enige gemeenteraden vertegenwoordigd was (onder meer Groningen en Arnhem).

Na het electorale echec van 1929 zocht de Democratische Partij contact met andere marginale groeperingen, als de **Grondpartij en Recht en Vrijheid**. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten van 1931 was de partij bovendien een lijstverbinding aangegaan met de **Roomsch-Katholieke Volkspartij**, een katholieke splinterpartij. Tot een electorale doorbraak leidde dit samengaan echter niet en na de verkiezingen zijn de banden tussen beide splinterpartijen weer verbroken.

Het overlijden van de onbetwiste voorman J.E. Heeres op 16 februari 1932 leek de nekslag voor de partij te zijn. In 1932 werd weinig meer vernomen van de partij. Een jaar na het overlijden van Heeres, op 18 februari 1933 werd de DP echter heropgericht onder een nieuwe naam: de Algemeene Democratische Unie. De nieuwe naam van de partij zou nog eens moeten onderstrepen dat de partij open stond voor democraten van allerlei verschillende denominaties.

Bij de oprichting van de ADU waren behalve erfgenamen van de Democratische Partij ook enige leden van de **Middenpartij voor Stad en Land** betrokken. Na de succesvol verlopen verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1929 (waarbij de partij een zetel had gewonnen) was deze middenstandspartij door onderlinge conflicten uiteengevallen. Een andere bondgenoot die de ADU nog voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer van april 1933 wist te verkrijgen, was Pieter de Boer, de oprichter en voorzitter van de Bond van Mobilisatie-Invaliden en hun Nabestaanden. In de weken voor de verkiezingen voerde deze bond actief campagne om De Boer met voorkeursstemmen in de Tweede Kamer te krijgen.

Behalve in kringen van slachtoffers van de mobilisatie van 1914-1918 zocht de ADU haar electoraat evenals de Democratische Partij eerder bij de vrouwenbeweging en bij voorstanders van radicale antimilitaristische ideeën. Voornaamste programmapunten waren de politieke en economische gelijkstelling van man en vrouw, de democratisering en versterking van de Volkenbond, premievrij staatspensioen, nationale ontwapening en uiteraard ook de bestrijding van de antithese.

De verkiezingen van 1933 leverden de unie geen zetelwinst op. De partij behaalde 14.567 stemmen (0.39%): meer dan de Democratische Partij ooit had gehad, maar aanzienlijk minder dan de Middenpartij voor Stad en Land in 1929 in de wacht had gesleept. Pieter de Boer was, met 4400 op hem uitgebrachte stemmen, feitelijk de enige grote stemmentrekker van de ADU gebleken.

Na de verkiezingen voor de Tweede Kamer is de naam van de partij om onduidelijke redenen omgezet in Algemeen Democratisch Verbond. Tot voorzitter van het verbond werd J.H. Schultz van Haegen gekozen, een dissident uit de Vrijheidsbond die enige naam had gemaakt als voorstander van een verregaande eenwording van Europa. Dit verbond bracht ondermeer het onregelmatig verschijnende tijdschrift *Democratische Post* uit. In de wintermaanden van 1936 heeft de partij haar naam wederom veranderd tot Nationaal Radicaal Verbond Algemeen Belang. De uitgave van het onregelmatig verschijnend blad *Algemeen Belang* werd na enkele nummers alweer gestaakt. Voor het overige ontplooidde de partij nauwelijks enige, voor de buitenwereld zichtbare politieke activiteiten. Als 'Algemeen Belang' nam de partij deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1937. Het verkiezingsprogramma verschilde nauwelijks van dat van de Democratische Partij en de ADU: invoering van het premievrij staatspensioen, de gelijkstelling van man en vrouw, nationale ontwapening en de doorbraak van de antithese.

Bij de Tweede-Kamerverkiezingen van 1937 gaven 9038 kiezers hun stem aan Algemeen Belang (0.22%). De slechte uitslag betekende niet alleen dat de partij bij lange na niet de kiesdrempel haalde, maar eveneens dat zij de in 1935 ingevoerde waarborgsom verloor. Deze financiële strop lijkt de definitieve nekslag te zijn geweest voor de zieltogende partij. Na 1937 is niets meer van het Nationaal Radicaal Verbond Algemeen Belang vernomen.